

Приймчого
до складання дисертації
вченого радника
9.06.2018
Д.В.Р.
10.06.2018
2018

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,

професора кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктора
економічних наук, професора Калініченко Людмили Леонідівни
на дисертацію Берези Івана Володимировича «Управління розвитком
підприємств транспортного будівництва АТ «Укрзалізниця», подану на здобуття
ступеня доктор філософії зі спеціальності 051-Економіка
галузі знань 05-Соціальні та поведінкові науки

Актуальність обраної теми дисертації, її зв'язок з науковими темами, програмами, планами.

Залізничний транспорт, як один з елементів виробничої інфраструктури національної економіки, відіграє провідну роль шляхом забезпечення внутрішньо- та зовнішньоекономічних зв'язків, створює передумови перспективного розвитку галузей економіки, задовольняє потреби вантажоутворюючих підприємств і організацій в забезпеченні поставок сировини, матеріалів, напівфабрикатів. Крім того залізничний транспорт є одним з найбільш матеріало- та капіталомістких сфер діяльності, для якого характерний значний обсяг споживання металу, паливно-енергетичних ресурсів, довготерміновий строк експлуатації основних засобів (особливо у колійному господарстві – інфраструктурні об'єкти залізничного транспорту), високий рівень їх морального та фізичного зносу. Відмінними рисами діяльності залізничного транспорту України є також відносно невисока норма прибутку на вкладений капітал, довгостроковий лаг освоєння інвестиційних ресурсів, особливо в сфері транспортного будівництва, що робить залізничний транспорт та транспорте будівництво мало привабливою сферою для інвесторів, орієнтованих на короткострокове вкладення капіталу на високий рівень його віддачі.

Вивчення досвіду реформування залізниць країн світу показало, що держава активно провадить політику, спрямовану на укріплення ринкового потенціалу залізничного транспорту та підприємств транспортного будівництва, які однак за останні часи суттєво втратив конкурентні позиції. Лібералізація

залізничного транспортного ринку створює необхідні умови для інвестиційної привабливості та стійкості функціонування суб'єктів господарювання на залізничному транспорті, в тому числі, в галузі транспортного будівництва. Ринкові механізми тарифоутворення в транспортно-будівельній галузі залізничного транспорту, більш повна адаптація до вимог споживачів транспортної продукції дозволяють укріпити ринкові позиції. Левову долю в тарифі на перевезення залізничним транспортом займають витрати колійного господарства. Досвід показує потенційне збільшення економічних, експлуатаційних, технічних ризиків від демонополізації цього сегменту залізничного транспортного ринку. Така обставина вимагає розробки нової науково-методичної бази принципово нового механізму забезпечення ефективності функціонування підприємств транспортного будівництва.

Представлена дисертаційна робота саме і присвячена вирішенню питань обґрунтування та розробки теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо удосконалення науково-методичних основ оцінки економічної ефективності розвитку підприємств транспортного будівництва як самостійних суб'єктів господарювання.

Дисертаційна робота здобувача Берези І.В. тісно ув'язана з державними і галузевими планами і програмами, її задачі чітко випливають із стратегії розвитку галузі до 2030 року (Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р.)), виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Українського держаного університету науки та технологій, спільно з Інститутом проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України: «Розробка методичних основ розвитку підприємств транспортного будівництва» (номер держ. реєстр. 0117U004940); «Розробка моделі управління ефективністю транспортного будівництва» (номер держ. реєстр. 0117U004941); Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України: «Розробка теоретико-методологічних положень з підвищення ефективності функціонування підприємств транспортного будівництва».

Дана дисертаційна робота містить 296 сторінок, з яких основний зміст роботи становить 136 сторінок, 29 сторінок – перелік використаних джерел з 272 найменувань, 6 додатків – на 110 сторінках. Робота включає 14 рисунків і 6 таблиці.

Отже, враховуючи вищевикладені положення актуальність і значущість даної дисертаційної роботи не викликає сумніву.

Наукова новизна та оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій.

До наукових положень, які є розвитком ідей, висунутих попередніми дослідниками, слід віднести такі.

У процесі узагальнення існуючого досвіду та обґрунтування нових положень автор здійснює подальший розвиток методичних підходів до формування стратегії відтворення основних засобів залізниць, що на відміну від існуючих включає: стратегічне планування, принципи, нові етапи та економіко-математичну модель визначення обсягу відтворюальної діяльності на перспективу, що дозволить максимізувати їх доходність та мінімізувати витрати на їх функціонування (стор. 90-97).

Досліджуючи умови функціонування об'єктів колійної інфраструктури автором введено теоретичні підходи до управління економічною діяльністю транспортного будівництва, в яких на відміну від існуючих встановлюється пріоритетність управління доходами перед управлінням витратами та застосовується ціле-орієнтоване управління результативністю, що передбачає цілеспрямований вплив суб'єкта управління за допомогою застосування спеціальних інструментів на прибутковість кожного виду відтворюальної діяльності з метою максимізації використання виробничих потужностей (стор. 46-61).

У процесі виконання досліджень автором удосконалено методичні підходи до операційного аналізу витрат, який базується на нелінійних залежностях витрат, прибутку будівельних організацій від відтворюальної діяльності об'єктів

транспортної інфраструктури, що дозволяє знайти оптимальне співвідношення «результати-витрати», відповідно до якого обґрунтуються рішення щодо доцільності реалізації відтворюальної діяльності (стор. 110-117).

Враховуючи роль підприємств транспортного будівництва в процесі функціонування залізничного транспорту, автором удосконалено методичні основи раціонального скорочення будівельного лагу при утриманні та будівництві інфраструктурних об'єктів на основі зіставлення потенціалу транспортного будівництва та прогнозованої вартості заемних коштів (стор. 122-127).

З урахуванням досліджених умов функціонування та особливостей відтворення інфраструктурних об'єктів залізничного транспорту у роботі удосконалено концептуальні засади економічного механізму управління транспортним будівництвом: особливостей організації їх виробничої діяльності, побудови економічних відносин з іншими суб'єктами філій залізниці та клієнтурою в процесі реалізації основної діяльності з метою дотримання умов економічно ефективного функціонування та розвитку (стор. 62-74).

Здобувачем за результатами вивчення сукупності чинників оточуючого середовища підприємств залізничного транспорту дістало подальшого розвитку економічний інструментарій обґрутування відтворюальної діяльності, що дозволить оптимізувати будівельний лаг та суму витрат транспортного будівництва шляхом застосування економіко-математичного моделювання (стор. 115-117).

Виконавши дослідження причин неефективності програми реструктуризації, особливостей функціонування залізничного транспорту в теперішніх умовах, у роботі дістало подальшого розвитку обґрутування методичних підходів до встановлення граничного рівня існування підприємства транспортної інфраструктури, виходячи з граничного рівня витрат на забезпечення заданого рівня інтенсивності експлуатаційної діяльності на залізничних дільницях та особливостей прояву об'єктивних законів економіки в процесі відтворюальної діяльності (стор. 98-105).

Також, в процесі роботи над дисертацією дістало подальшого розвитку методичні підходи до визначення ефективності системи управління відтворюальною діяльністю об'єктів транспортної інфраструктури на основі показників оцінки ефективності виконання окремих функцій транспортного будівництва за рахунок розробки узагальнюючого показника для проведення комплексної оцінки ефективності процесів управління відтворенням основних засобів (стор. 131-141).

Для забезпечення достовірності результатів дисертаційного дослідження автором використано великий обсяг матеріалу як вітчизняних так і іноземних вчених і фахівців для аналізу якого застосовані сучасні методи і прийоми, перш за все системний підхід, аналіз і синтез результатів, логіко-аналітичний, наукового абстрагування, економіко-математичного моделювання.

Таким чином, основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи Берези І.В. мають істотну новизну, добре обґрунтовані, їх достовірність автором доведена.

Теоретична й практична значимість наукових результатів.

Теоретична значимість дисертаційної роботи відображена у висновках, що повною мірою відповідають змісту й сутності роботи, а також наведеним пунктам наукової новизни.

Представлені окремі наукові положення розширяють понятійний апарат економічної науки та роблять вагомий внесок у розвиток теоретичних поглядів щодо забезпечення ефективності функціонування підприємств транспортного будівництва та покращення конкурентоспроможності залізничного транспорту України в цілому.

Сукупність теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо ролі підприємств транспортного будівництва у формуванні сталих конкурентних переваг залізничного транспорту забезпечує розв'язання актуального науково-прикладного завдання, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування галузей національної економіки, розвитку транспортно-економічних зв'язків,

зменшенню транспортної складової у вартості продукції, що перевозиться залізничним транспортом.

Практична значимість роботи полягає в тому, що результати дисертації знайшли практичне застосування в діяльності структурного підрозділу: Служба організації та проведення закупівлі регіональної філії: "Придніпровська залізниця", Акціонерного товариства: "Укрзалізниця", Акт №11 від 10.03.2023 р.

У навчальному процесі Українського державного університету науки та технологій (м.Дніпро) використовуються основні наукові та методичні положення дисертації при викладанні навчальних дисциплін: Економіка будівництва, Економічний аналіз, Економіка підприємств, Управління змінами на транспорті та при написанні дипломних робіт (Довідка № НЗ/6 від 06.04.2023 р.)

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових виданнях.

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані автором у 18 наукових статтях у фахових наукових виданнях, 10 тез доповідей на наукових конференціях (у т.ч. міжнародних). Загальний обсяг 5,8 ум.-друк. арк. (написаних особисто автором).

Опубліковані праці повністю змістово відображають основні положення дисертаційної роботи.

Зauważення до дисертації. Дисертаційна робота має окремі недоліки та дискусійні питання які обумовили наступні зауваження.

Розділ 1

- На рис. 1.6 наведено показники питомого вантажообігу залізниць країн світу (стор. 43). Доцільно було доповнити ці дані показником питомі витрати на утримання 1 приведеного км колії та розглянути залежність вартісного значення даного показника від етапу процесу реформування залізниці певної країни.

- Необхідно більш ретельно оцінити місце і роль залізничного транспорту в загальноєвропейській транспортній політиці (п. 1.2).

3. В дисертації розкрита тільки потреба в підвищенні ефективності інтеграційних процесів (стор. 48, 60), але не розкриті потенційні ризики для залізничного транспорту України та підприємств транспортно-будівельного сектору від реалізації інтеграційних процесів в європейську транспортну систему.

Розділ 2

4. Було б доцільно надати в дисертації інформацію щодо періоду окупності, етапності оновлення основних засобів залізничного транспорту, про що йдеться на с. 106.

5. У параграфі 2.3 дисертації не міститься докладної інформації, що відображає динаміку модернізації та капітального ремонту інфраструктурних об'єктів у ретроспективі, то ж неможливо визначити покращення рівня інтенсивності відновлювальних робіт, в порівнянні з перспективними показниками, наданими у таблиці 2.1, стор.101. Представлена інформація є дуже узагальненою.

Розділ 3

6. Запропонована модель розрахунку економічної ефективності управління інфраструктурним проектом (параграф 3.2) не враховує можливості реалізації на підприємстві транспортного будівництва різних форм та методів оплати праці, реалізації заходів з покращення продуктивності праці.

7. Взагалі параграф 3.3 варто було розділити на дві частини, оскільки друга частина даного параграфу містить результатуючі пропозиції автора стосовно всього розділу.

Вказані недоліки не знижують загального позитивного враження від роботи, яка має велику значимість для забезпечення розвитку залізничного транспорту України та підприємств транспортного будівництва.

Загальна оцінка роботи.

Дисертаційна робота Берези Івана Володимировича «Управління розвитком підприємств транспортного будівництва АТ «Укрзалізниця» є

самостійною кваліфікаційною науковою працею. У роботі особисто автором знайдено нове вирішення пріоритетної науково-прикладної проблеми галузі залізничного транспорту – обґрунтування та розробка теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо управління розвитком транспортного будівництва з урахуванням економічних важелів державного регулювання національної економіки.

Практична реалізація запропонованих автором положень буде сприяти підвищенню ефективності функціонування галузі і прискореному розвитку її головної складової – підприємств транспортного будівництва шляхом створення сучасних конкурентоздатних підприємств транспортно-будівельного сектору, що відповідатимуть попиту споживачів залізничної транспортної продукції і світовим стандартам. Рішення даної проблеми знайдено шляхом дослідження всіх теоретичних, методологічних і практичних її аспектів.

Основні положення дисертації безумовно мають наукову новизну.

Зміст дисертаційної роботи висвітлено в опублікованих автором працях у достатній мірі.

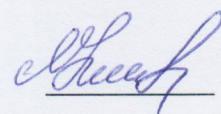
Відповідно до пропозицій НАЗЯВО, відносно забезпечення академічної добросердечності, дана робота була перевірена на рівень унікальності системою Strikeplagiarism (рівень унікальності-93,2%) та системою Unicheck (рівень унікальності-95,5%); отримані відповідні звіти про результати перевірки.

Дисертаційна робота Берези Івана Володимировича: «Управління розвитком підприємств транспортного будівництва АТ «Укрзалізниця» є закінченим науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати в певній галузі науки, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему. За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до

оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти та науки України №40 від 12.01.2017 р. які пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктор філософії. Береза Іван Володимирович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 - Економіка.

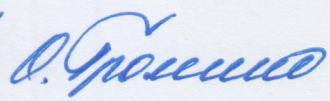
ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

професор кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
доктор економічних наук,
професор

 Людмила КАЛІНЧЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу
карди

 О. Гришине